

no,
no,
no
to nostalgia

Kathleen Weyts

Gesprek met Shervin/e Sheikh Rezaei

Mijn eerste kennismaking met het werk van Shervin/e Sheikh Rezaei was het boek *ENSEMBLE An Architecture of the Inbetween*. Het is de neerslag van een introspectieve reis van een jonge architecte naar haar origine. Via architectonische modellen creëert ze een mindmap die Oost en West verzoent in een persoonlijke interpretatie van de wereld, gegoten in een zelfverzonnen ‘raster’ en gelardeerd met een reeks verhalen van vrouwen die tussen culturen leven en creëren. De dualiteit die zo ontstaat, het ordenen enerzijds en het opengooien en uitlokken van diverse perspectieven anderzijds, blijkt, zo leer ik later, kenmerkend voor Sheikh Rezaei. Nieuwsgierig naar Iran, het land waar haar familie vandaan komt, geboren, getogen en gevormd in België, verlegt ze met dit project meteen de grenzen van wat ze in haar opleiding meekreeg. Al jaren verdiep ik mij in boeken, lezingen en kunstwerken van auteurs, denkers en kunstenaars die opgroeiden, leven en werken tussen verschillende culturen. Hongerig naar hun inzichten en ervaringen, op zoek naar antwoorden op het polariserende identitaire denken dat zo kenmerkend is voor onze hedendaagse maatschappij. Nog voor ik Shervin/e Sheikh Rezaei persoonlijk leer kennen, nog voor ik enig werk van haar gezien heb, raakt ze met haar boek een gevoelige snaar en sta ik versteld van de uitzonderlijke maturiteit waarmee ze haar queeste benadert en vormgeeft.

'D'autres que moi auraient parlé de 'racines'... Ce n'est pas mon vocabulaire. Je n'aime pas le mot 'racines' et l'image encore moins. Les racines s'enfouissent dans le sol, se contorsionnent dans la boue, s'épanouissent dans les ténèbres ; elles retiennent l'arbre captive dès la naissance, et le nourrissent au prix d'un chantage : 'Tu te libères, tu meurs !' Les arbres doivent se résigner, ils ont besoin de leurs racines ; les hommes pas. Nous respirons la lumière, nous convoitons le ciel, et quand nous enfonçons dans la terre, c'est pour pourrir. La sève du sol natal ne remonte pas par nos pieds vers la tête, nos pieds ne servent qu'à marcher. Pour nous, seules importent les routes.'

- Amin Maalouf, *Origines*

We ontmoeten elkaar op een grijze elf november in haar atelier. In de voormalige suikerraffinaderij bevindt zich achterin een onverwarmde open ruimte met bakstenen muren, een betonnen vloer en ramen in de hoogte. Op en onder flinterdunne doorschijnende plastic folie staan gesloten aquariums verspreid in de ruimte, een proefopstelling voor wat straks een tentoonstelling zal worden. Ze heeft nog geen titel bedacht. In reactie op de koude temperatuur glinsteren de glazen constructies onder het condensatievocht. 'Het is wel een mooi effect,' zegt ze, 'maar ik weet toch niet zeker of ik het echt zo wil.' We trekken ons met thee en dadels terug in de warmte van haar werkkruimte, waar naast tekeningen en enkele maquettes de boeken van Georges Vantongerloo en Jonas Mekas mijn aandacht trekken.

Van jongs af aan zoekt Sheikh Rezaei naar haar artistieke stem, ze zingt opera, volgt drumlessen en een opleiding drama. Haar ouders zien geen graten in een kunstopleiding en uiteindelijk kiest ze voor architectuur. Ze schrijft zich in aan Sint-Lucas Gent, gaat acht maanden op Erasmus in Bauhaus en studeert in 2018 cum laude af. 'In het theater was het vooral de scenografie die me aantrok. Ik wou altijd al de ruimte waarin ik beweeg vorm kunnen geven. Het modernisme, De Stijl, het constructivisme, dat trok me allemaal erg aan. In Bauhaus leerde ik de avant-gardefilm kennen. Ik was een van de weinige studenten die zo geïnteresseerd was in de geschiedenis van Bauhaus, de meesten waren vooral gefocust op het vooruitstrevende. Voor mij was die wereld nieuw. Ik deed er veel technische bagage op, maar ik leerde er vooral vooruitblikken.'

Voor haar afstudeerproject trekt ze naar Iran. 'Het was de eerste keer dat ik naar daar ging zonder mijn ouders. Het was een verwarrende ervaring, ik moest me aanpassen aan mijn omgeving. Ik was er 'de Belgische', terwijl ik hier altijd 'de Iraanse' ben. Ik voel me hier thuis, maar ook daar, al ben ik er niet opgegroeid.' Aangesproken worden op haar Iraanse origine vindt ze verre van evident. 'Mensen verwachten dat ik

er veel van afweet, maar dat is niet zo. Het voelt alsof ik niet goed genoeg heb opgelet als het over mijn achtergrond gaat. Het maakt me onzeker. Met *ENSEMBLE An Architecture of the Inbetween* heb ik mijn eigen verhaal gebracht. Op het einde refereer ik aan een aantal Westerse mannen. Dat was confronterend, eigenlijk wou ik dat ik kon zeggen dat mijn denkkaders ook door Midden-Oosterse vrouwen gevormd zijn, maar dat is nu eenmaal niet zo. Ik wou vooral eerlijk zijn. Daarom vond ik het belangrijk om ruimte te geven aan vrouwen die net als ik uit twee culturele achtergronden komen en vroeg ik hen te reflecteren op mijn werk.'

'Vanuit mijn intuïtie ben ik op zoek gegaan naar mijn 'identiteit'. Het was iets dat ik moest doen om te begrijpen welke weg ik daarna kon inslaan. Ik ben op zoek gegaan naar een architectuur die culturen met elkaar verbindt en heb mijn gevoel omgezet in materiaal: plexiglas. Dit transparante materiaal past zich aan aan de omgeving en tegelijkertijd laat het de toeschouwer toe om er zichzelf in te projecteren. Het is eerlijk materiaal, maar tegelijk zeer complex omdat het nooit echt alles prijsgeeft, je weet niet wat het precies toont en wat niet. Ik wou mijn eigen heterotopia vormgeven, zoals Michel Foucault dat beschrijft in *Of Other Spaces: Utopias and Heterotopias*, omdat het een plek is waar verleden, heden en toekomst, gevoelens, de vier natuurelementen en architectuur kunnen samenkomen op één plaats. Het plan dat daaruit ontstond kan door iedereen begrepen worden, het is de blauwdruk voor een perfecte plaats waar mensen kunnen samenzijn.'

De architectuurpraktijk blijkt tegen te vallen. 'Van thuis uit kreeg ik ambitie mee. Ik wou bewijzen dat ik iets kon, dat ik met die architectuuropleiding ook echt aan de slag kon. Maar het werken in een bureau was een ontvullende ervaring. In architectuur moet alles correct zijn tot in het kleinste detail, het menselijke is er soms ver zoek en ik werkte extreme overuren. Tot ik crashte.' Ze krijgt een keihard medisch verdict. MS zet haar wereld op zijn kop en doet haar beseffen dat ze maar één leven heeft. Ze wil beeldhouwen. Kort daarop krijgt ze telefoon van

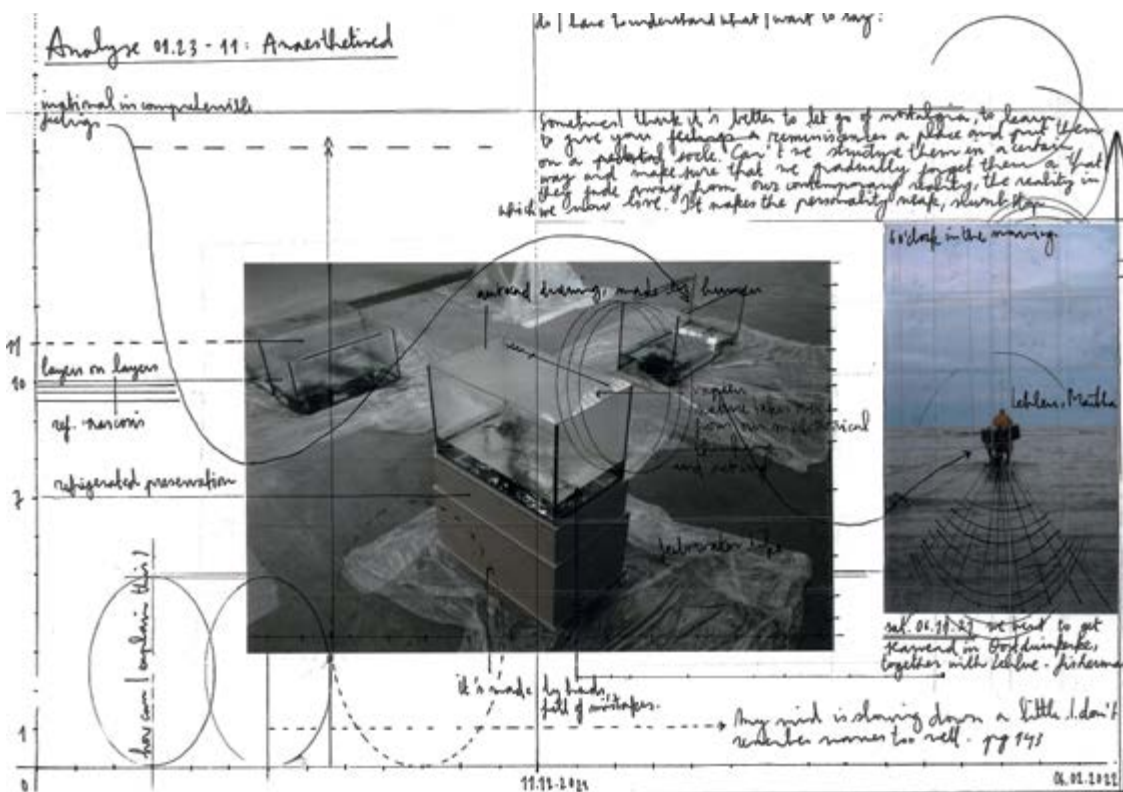

Foto vorige pagina: Atelier Shervin/e Sheikh Rezaei, foto Shervin/e Sheikh Rezaei
Shervin/e Sheikh Rezaei, Analyse 01. 23-11: Anaesthetised, courtesy de kunstenaar

Inge Vinck, het bureau De Vylder Vinck wil haar een job aanbieden. 'Dat was ongelooflijk, zoveel jonge architecten zouden er alles voor over hebben om daar te kunnen werken en ik kreeg het gewoon in de schoot geworpen. Maar ik wist niet hoe mijn ziekte zou evolueren en ik wou ook mijn eigen werk kunnen maken.' Ze gaat er halftijds aan de slag en krijgt de 'artistieke' projecten toegeschoven, met meer vrijheid en zonder de extreme druk van de verslindende deadlines die bij klassieke architecturale opdrachten horen. 'Mijn eerste grote opdracht waren Excel-tekeningen. Ik kreeg van Jan en Inge een aantal kleuren en die mocht ik in Excel invullen zoals ik wou. Het was bijna therapie. Zo'n 270 tekeningen heb ik gemaakt, ik heb er bijna drie maanden aan gewerkt.' Uiteindelijk vormden ze de basis voor *UNIVERSUM CARROUSEL JOURNEY / JDVIV / IJVDV Verveling (boredom)*, een reeks vlaggen voor de Gentse kunstenaarswerkplaats 019. Het legde de basis voor eigen werk: *THE ART MEDITATION PROCESS*, dat ook zijn neerslag kreeg in een tentoonstelling bij BLANCO, (de presentatieplek van NUCLEO, kw). Het scherpte de goesting om eigen werk te maken alleen maar aan.

Recent koos ze resoluut voor het kunstenaarschap. 'Veel mensen zetten zich in om de droom van anderen te realiseren en zetten daarbij hun eigen dromen opzij, maar ik wil mijn eigen dromen waarmaken.' De architectuur laat ze niet volledig los. 'Ik werk heel gestructureerd, stap per stap. Ik vertrek vanuit een vormenstudie, vervolgens zoek ik naar een compositie die ik omzet in lijnen en vlakken. Ik denk architecturaal, in lagen, in verschillende soorten lijnen, zoals je plannen tekent, waarin stippellijnen een bovenliggend niveau aangeven of iets wat zich achter een muur bevindt. Van daaruit beeld ik me in hoe ik dat alles kan omzetten naar iets ruimtelijks en maak ik een maquette, daarna

stel ik me voor hoe deze zich tot de volledige ruimte gaat verhouden. Architectuur is in wezen nog altijd mijn droom. Het is een totaalpakket. Mijn grootste droom is om ooit een huis te bouwen. Ik wil dan wel alle facetten die daarbij komen kijken volledig onder de knie hebben. In de architectuur is een fout problematisch, je moet ze weggommen, wegwerken. Dat heeft ook iets mooi. Maar het liefst zou ik een huis bouwen vol fouten. De werkelijkheid bestaat niet zonder fouten. Architectuur is extreem doordacht en ik denk dat ik er vooral het intuïtieve in mis. Ik ben iemand die graag fouten maakt, ik ga die confrontatie graag aan. In de kunst kan een fout juist iets moois zijn en gewaardeerd worden. Het is eerlijker, menselijker.'

Shervin/e Sheikh Rezaei staat gretig in het leven en dat voel je aan de manier waarop haar werk evolueert. Met de presentatie in KIOSK in het vooruitzicht zet ze niet gewoon een volgende stap, ze tilt haar werk naar een niveau dat ik nog maar zelden waarnam in zo'n prille praktijk. Ze doorbreekt het eigen streven naar rigiditeit niet alleen met tekeningen en teksten, maar ook door het binnenbrengen van organisch materiaal, hier in de vorm van zeewier. Levende ornamenten in een schijnbaar beheerste omgeving. Deze combinatie van het organische en het abstracte resulteert in een poëtisch en mystiek beeld, zoals mist over het landschap zweeft en je brein aanzet tot het inbeelden van wat er verhuuld wordt. De aquaria plaatst ze op sokkels van karton die eruitzien alsof ze van beton zijn. Fragiliteit en robuustheid verzoend in één straf beeld. De kracht van Sheikh Rezaei's installatie schuilt in het subtiele detail. Zo zijn er de losse aantekeningen van afmetingen die op de sokkels 'achterbleven' en de fijn aangebrachte tekeningen bovenop de aquaria die de inhoud framen. 'Hoezeer ik het ook wil controleren, uiteindelijk krijgt het

natuurlijke proces toch de overhand, het organische laat zich niet bedwingen.'

Waarom leest ze Jonas Mekas? 'Ik hou van film en ik refereer er vaak aan in mijn werk. Wat is echt en wat niet? Ik vraag me dat vaak af. We creëren ons leven als een film. We maken van onszelf een personage in een zelf geconstrueerd verhaal. Net als Mekas documenteer en archiveer ik mijn leven en werk. Ik lees vooral zijn dagboeken. Het oprechte van zijn teksten trekt me aan. De manier waarop hij zijn emoties beschrijft is heel herkenbaar. Het intrigeert me hoe je als kunstenaar zelf je werk wordt. De dingen die ik doe zitten heel dicht op de realiteit. Mekas is voortdurend met zijn werk bezig, hij schrijft erover, legt het proces vast. Ik doe dat ook. Je wordt bij wijze van spreken je eigen psycholoog. Door je teksten te herlezen besef je ook welke vooruitgang je boekt. Dat vind ik interessant. Het proces dat nodig is om je grenzen te verleggen.

I seem to live, de titel trok me erg aan. Mijn ziekte heeft veel bepaald. Ik ben veel meer gaan ervaren, ik wou alles veel sneller doen. Ik heb geen angst voor de dood, maar wel angst om iets niet meer te kunnen. Ik ben een extreme controlefreak. Ik wil de dingen nu doen, nu ik ze nog kan controleren, zodat, als ik het op een bepaald moment niet meer kan, mensen toch kunnen achterhalen hoe ik het eigenlijk wil, omdat ik het heb beschreven, getekend of getoond. Daarom voelt het vreemd om voor iemand anders te werken. Stel dat ik stilval, dan heb ik nooit mijn eigen ding gedaan.'

'Markante gebeurtenissen, zoals een bekende die sterft, scheppen een voor- en een na-tijd. De ziekte die in mijn leven kwam heeft een voor- en een na-tijd. Misschien heeft ze me er wel toe gebracht om performatiever te denken. Hoe komt het dat ik ziek ben? Is dat deel van het verhaal? Films stimuleren je verbeelding. Alles is er zo aanwezig: geluid, licht, ruimtelijkheid, compositie, stemmen... Dat vind ik ontzettend fijn aan film. Ik zou erg graag een film maken. Ik keek naar *The Love Life of an Octopus* van Jean Painlevé en dat was de trigger waaruit dit hele project ontstond. Ik trok naar zee en terwijl ik op het strand liep, trok het aangespoelde zeewier mijn aandacht. Vorige week stelde ik vast dat ik zeewier tekortkwam. Op het strand bleken enkel nog kwallen te vinden. Via via kwam ik in contact met de Oostduinkerke garnaalvisser Gunther le Bleu en zijn paard Martha. Hij nodigde me uit om hem te vergezellen op zijn ochtendlijke tocht in zee. Ik heb alles gefilmd. Het was magisch. Maar tegelijkertijd bevreemdend. Was dit echt? Of zette ik het in scène?'

Wanneer we elkaar twee weken later opnieuw treffen, heeft ze een titel voor de tentoonstelling in KIOSK bedacht: *Analyse 01. 23 -11: Anaesthetised*. Waarom? Wat moet er verdoofd worden? 'Ik ben heel nostalgisch. Ik probeer me daartegen te verzetten. Het zeewier is als een soort herinnering die ik onder narcose plaats, op pauze zet. Ik wil mijn herinneringen niet negeren maar door ze op een sokkel te zetten geef ik ze een plaats, ik geef ze een ruimte waardoor ik er afstand kan van nemen. Tegelijkertijd vind ik het koude van het labo, het onderzoek, het afstandelijke aantrekkelijk. In de ruimte achterin het atelier voel je wel dat er een

mens aan het werk is, maar tegelijkertijd stel je je de vraag of die er wel echt is. We managen onze mentale gesteldheid, als we dat niet doen worden we onstabiel. Maar we kunnen altijd liegen, zelfs bij de psycholoog kunnen we het gesprek manipuleren.' Ergens schrijf je: nostalgische gevoelens maken ons zwak. 'Dat vind ik ja. Je kijkt terug naar hoe het vroeger was en verlangt daarnaar. Zeker vandaag is er een groot verlangen naar de precoronatijd. Maar het verleden is er niet meer. Je wil dus terug naar hoe je het niet meer kan hebben. Waarom zou je dat willen? Ik heb een paar mensen gekend die zich van het leven beroofd hebben. Dat waren mensen die heel nostalgisch waren. Je kan het nostalgische makkelijk romantiseren, maar dat helpt je totaal niet vooruit.'

Je brengt elementen binnen waardoor je de controle loslaat. 'Dat vind ik heel moeilijk. Het gecontroleerde is meer mijn ding. Het andere is therapie. Dat is: Shervin/e, leer omgaan met het ongecontroleerde. Aanvankelijk wou ik niet dat het werk begint te ademen. Ik ben mezelf aan het leren dat er schoonheid zit in het loslaten, in de mislukking, ook al vind ik het heel moeilijk om dat toe te geven.'

Ondertussen staat de installatie opgesteld in KIOSK. De mystieke sfeer die in het atelier hing is weg, de laboratoriumsfeer wordt hier ingeruild voor een strakkere, klinische atmosfeer. En toch blijft het werk overeind, de poëtische kracht ook. In sommige aquaria heeft ze een laag parafine aangebracht, in andere onttrekt het condensatievocht de inhoud aan het zicht, en enkele staan gewoon droog, daar verschrompelt het zeewier en krijgt het een witte doffe schijn. 'Ik ben nog niet klaar met dit werk. Het heeft verder onderzoek nodig, het is een eerste synthese, maar het kan nog groeien. De sokkel is nu veel fragieler dan wat erop staat. Het toont aan dat niet alles zo stabiel is als het er ogenschijnlijk uitziet. Dat mag. Dat vind ik ook zo schoon aan mensen.'

Shervin/e Sheikh Rezaei, *Analyse 01. 23-11: Anaesthetised*, tot 13 februari 2022, KIOSK, Gent, kiosk.art